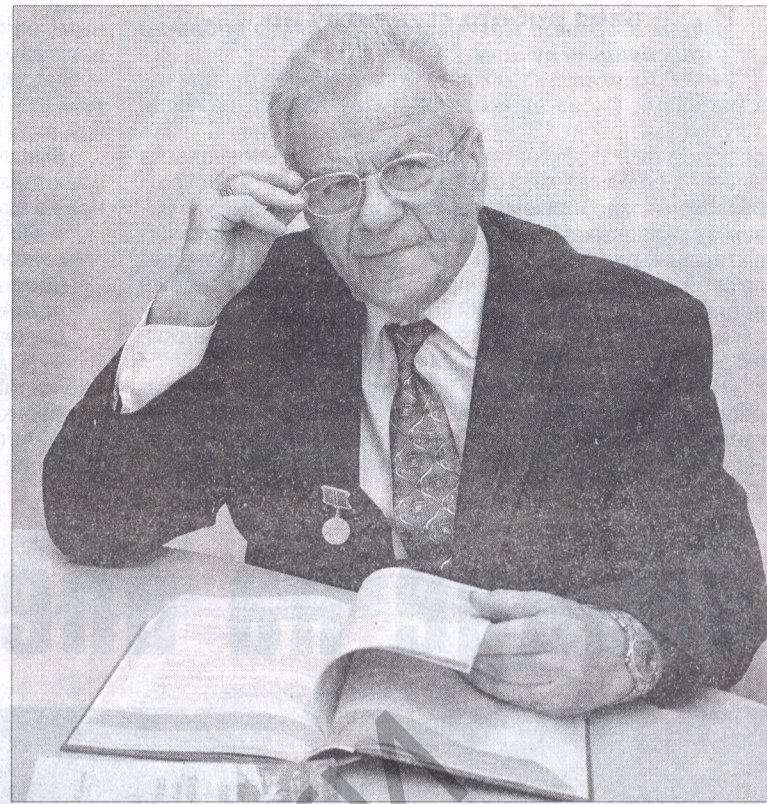

Па назіраннях вучоных, самая развітая краіна зараз пачынаюць удзяляць вельмі шмат увагі аўтэнтыцы традыцыйнай культуры і нават проціпастаўляюць яе індустрыяльнаму грамадству. Але ўжо мала што захавалася, таму часцей за ўсё гаворка ідзе не пра сапраўдныя аб'екты матэрыяльнай і нематэрыяльнай культурнай спадчыны, а пра стылізацыю, уяўленні аб тым, якімі яны калісьці былі. Тым большую павагу выклікаюць спробы захавання скарбы сваёй культуры там, дзе гэта яшчэ магчыма. У беларускай вышэйшай школе на гэтай ніве працуе кафедра этналогіі і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, якая займаецца захаваннем і рэвіталізацыяй фальклору, яго асобных жанраў і мясцовых форм. Сёння кафедра мае свае канцэптуальныя мадэлі ў галіне тэарэтычнай фалькларыстыкі і робіць практычныя захады па ўкараненні ў жыццё яе распрацовак.

Даследаваць аўтэнтычны фальклор, каб перадаць яго маладому пакаленню

Э.К. Дарашэвіч.

Кафедра этналогіі і фальклору БДУКМ працуе без малага 10 гадоў, і некаторыя яе дасягненні ўжо маюць вельмі важнае значэнне ў межах нашай краіны. У першую чаргу сярод іх, канечне, варта назваць створаную сістэму падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне этнафоназнаўства. Тут рыхтуюць кадры для сацыякультурнай сферы — кіраўнікоў фальклорных калектываў (якіх сёння, дарэчы, катастрофічна не хапае, менавіта тых, хто займаецца сапраўдным фальклорам, а не стылізацыяй), метадыстаў па этнаграфіі і фальклору. Выпускнікі кафедры са спецыялізацыямі “Этнафоназнаўства” і “Абрадазнаўства” працуюць у музеі народнай архітэктуры і побыту ў Строчыцах, выкладаюць у вучылішчах мастацтваў, грамадскіх арганізацыях. Частка зараз вучыцца ў аспірантуры НАН Беларусі.

Чым сапраўды моцная кафедра, дык гэта сваёй практычнай падрыхтоўкай. Менавіта практычны складнік адукацыі дапамагае выпускнікам прыстойна працаўладкоўвацца, а саму кафедру адрознівае ад падобнага напрамку падрыхтоўкі, напрыклад, на гістарычным факультэце Белдзяржуніверсітэта, дзе рыхтуюць спецыялістаў у галіне этналогіі.

У складзе кафедры дзейнічаюць 5 пастаянных маладзёжных фальклорных калектываў аўтэнтычнага напрамку, якія з'яўляюцца ўдзельнікамі і лаўрэатамі 11 міжнародных фальклорных фестываляў у Расіі, Літве, Латвіі, Германіі, Харватыі, у тым ліку і фестывалю фальклору Еўрапейскага вяршальнага саюза (фальклорны аналаг Еўрабачання).

Дзякуючы матэрыялам па старадаўнім беларускім абрадзе “Калядныя

На занятках у Т.А. Пладуновай і В.В. Калацэя. Цары”, якія падрыхтавалі супрацоўнікі кафедры этналогіі і фальклору БДУКМ з этнографам Таццянай Кухаронак, Беларусь сёння мае прадстаўніцтва ў спісе нематэрыяльных культурных каштоўнасцей свету ЮНЕСКА.

Штогод супрацоўнікі кафедры бяруць удзел у міжнародных навуковых канферэнцыях па праблемах аўтэнтычнага фальклору, у гэты час выконваюць заданні дзяржаўнай навукова-тэхнічнай праграмы “Культура” і праект фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва.

Акрамя таго, кафедра цесна супрацоўнічае з фестывалем “Берагіня” (варта нагадаць, што яго правядзенне ўключана ў план мерапрыемстваў па ажыццяўленні Канцэпцыі нацыянальнай бяспекі Рэспублікі Беларусь), у выніку чаго змаглі атрымаць вышэйшую адукацыю самародкі з беларускай глыбінкі — маладыя носьбіты фальклору.

— У суседніх краінах, напрыклад, Расіі, Украіне, ніколі не было падзелу на фалькларыстаў-практыкаў і фалькларыстаў-тэарэтыкаў. Мы ідзем па такім жа шляху: даследуем фальклор, але не хочам, каб ён існаваў толькі на ўзроўні прац вучоных, спрабуем укараняць вуснае традыцыйнае мастацтва ў сучасны побыт, каб не дапусціць яго знікнення. Захаванне і аднаўленне фальклору немагчыма без даследаванняў, пошуку носьбітаў, таму і тэорыя, і практыка ў нашай справе вельмі моцна пераплецены, — зазначае загадчык кафедры этналогіі і фальклору БДУКМ В.В. Калацэй.

Кіраўнік кафедры адной з яе задач лічыць пастаяннае павышэнне тэарэтычнага ўзроўню канцэптуальнасці эт-

намастацкай адукацыі. Па сутнасці, у гэты час у стадыі станаўлення знаходзіцца навуковая школа падрыхтоўкі спецыялістаў па практычнай культуралогіі. Яе заснавальнік, доктар філасофскіх навук прафесар Э.К. Дарашэвіч, і яго паслядоўнікі фармулююць назву школы такім чынам: “Тэорыя і гісторыя культуры: народная творчасць”. Школа з поспехам вырашае шэраг надзённых праблем аховы нематэрыяльнай культурнай спадчыны і разглядае яе як аснову нацыянальнай бяспекі нашай краіны.

— Мы ставім мэту аб'яднання этнаграфіі, практычнай культуралогіі, мастацтвазнаўства і нават сацыяльнай педагогікі з мэтай падрыхтоўкі грамадска карысных спецыялістаў, — гаворыць Энгельс Канстанцінавіч. — Ахова спадчыны традыцыйнай культуры — складаная фундаментальная задача, якая сёння патрабуе сумесных намаганняў спецыялістаў, што працуюць на перакрываўненні гэтых напрамкаў.

Трэба зазначыць, што літаральна днямі Энгельс Канстанцінавіч Дарашэвіч адзначыў 80-гадовы юбілей. Адзін з заснавальнікаў беларускай культуралогіі, сацыялаг культуры, гісторык навукі, ён працуе ва ўніверсітэце культуры з 80-х гадоў. Сярод педагогічных дасягненняў Э.К. Дарашэвіча — 5 кандыдатаў навук у галіне гуманітарны і традыцыйнай культуры. Адзін з яго вучняў, В.В. Калацэй, з'яўляецца кіраўніком шэрагу заданняў у межах дзяржаўнай праграмы “Культура”, стваральнікам першага дударскага калектыву Беларусі “Ветэх”. Вячаслаў Віктаравіч сам ужо

тацтвазнаўства В.А. Лабачэўскай вядомы далёка за межамі краіны. Шмат гадоў прысвяціў распрацоўцы праблем этнамастацкай адукацыі, аналізу сімволікі традыцыйнай беларускай культуры прафесар кандыдат філалагічных навук А.У. Рагуля. Маладыя выкладчыцы Т.А. Пладунова, Н.В. Матыліцкая і Э.В. Шчадрына — не толькі даследчыцы фальклору, але і выдатныя традыцыйныя спявачкі, вядомыя сваімі дасягненнямі на міжнародных форумах народнага мастацтва. Шмат гадоў у склад кафедры ўваходзяць кандыдат мастацтвазнаўства бліскучы этнамузыкалаг Т.Б. Варфаламеева і знакаміты беларускі этнахарэограф аўтар канцэпцыі фестывалю “Берагіня” М.А. Козенка.

— Безумоўна, каб яшчэ мацней звязаць навуку і жыццё, трэба наладзіць сістэмнае супрацоўніцтва з аўтарамі рэспубліканскіх праектаў, скіраваных на замацаванне і ахову вусных форм перадачы беларускага фальклору, — лічыць В.В. Калацэй, — у першую чаргу — гэта доўгатэрміновы, комплексны і шматступеньчаты фестываль фальклорнага мастацтва “Берагіня”, удзельнікі якога — патэнцыяльныя студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў і будучыя кадры для навукова-практычнай дзейнасці па захаванні традыцыйнай культуры, мастацтва вуснай традыцыі, нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

У кафедры шмат планаў і задач — напрыклад, адкрыццё новых спецыялізацый і падрыхтоўка магістрантаў і аспірантаў у межах новай навуковай

падрыхтаваў 5 магістрантаў па гісторыі і тэорыі мастацтваў, сацыяльнай педагогіцы, двое з якіх сталі выкладчыкамі ўніверсітэта. Такім чынам, навукова-педагагічная пераемнасць на кафедры захоўваецца.

Увогуле, прафесарска-выкладчыцкі склад кафедры — узор спалучэння грунтоўных тэарэтыкаў і дасканалых практыкаў. Так, выдатныя кнігі па народным касцюме дацэнта кандыдата мас-

школы. А студэнтаў, лічыць загадчык кафедры, трэба шырэй далучаць да кантэксту традыцыйнай культуры (праз той жа фестываль “Берагіня”) — вуснай прозы, аўтэнтычных спеваў, побытавага танца, тэхналогій вырабу народнага строю і народных рамёстваў, інструментальнай музыкі вуснай традыцыі.

Іна НІКІЦЕНКА.
nikitsenka@nastgaz.by
Фота Алега ІГНАТОВІЧА.